

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 36.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИКА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЌУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧЕСТИТАМ.

(Наставак.)

ПРИЗОР II.

Стева Грабић.

Стева. (Улази на друга врата полако, чешући се.) До сто ђавола! Мора да је већ доцкан, хоћу рећи рано! (Гледи на сат.) Пола седам?! Је л' могуће? Проклети фарбл, тако пролази време, да човек и не осети! Од јуче 7 сахата све до сада! Не мож, брате, кад си у губитку, па све чекаш, да се регресујеш. Него што сам имао пеха, то не роди више. Ја ајнундрајсиг, а ћира фирмал, ја три седмице, а ћира три кеца, ја три кеца, а ћира четири краља! Е, сад да се човек не једи! А рекао сам, да се не ћу са ћиром више играти фарбла, па ме опет ђаво нанео! Али чекај само, пашћеш ти мени шака на шлагеру, а ту сам ја мајстор! То и јесте најлепша игра, а не губи се ни толико времена. Француска игра, брате, са свим је другчија него тај кочијашки фарбл. Тек кад оно рекнеш: аги, апре, неф, багала! Та нема ништа преко шлагера! Него сад брзо, да угњечим постељу, да Мара не позна, да нисам код куће спавао. Већ ја ћу њој рећи, да сам дошо пункт дванаест! — Не, рецимо пола један! Увек је боље на фртаље, јер се пречују, кад искуцавају. Ајдмо сад, да угњечимо постељу! (Оде преко пута у собу и одмах изађе.) Не знам какве су то торбе у мојој соби? Ваљда су марине, па је метла у моју собу, ко, вели, мени не сметају. Има и право, ја сам слабо кад у

својој соби. (Чешља се и пљувачком таре очи.) Тако, сад нека каже ко, да нисам целе ноћи спавао. Па сада идем, да будим жену, и да је псујем, што није уранила. Ха, ха ха, баш смо ти ми мушки праве лоле! (Уђе у марину собу и одмах изађе.) Нема је! Поставља ни додирнута! Шта то значи? Да није у овој соби? (Уђе у собу поред марине собе и одмах изађе.) Није ни овде? Не разумем шта то може бити. (Звони.) Софка! Софка!

ПРИЗОР III.

Софка и пређашњи.

Софка (утрчи.) Заповедајте, господине!

Стева. Где ти је госпоја?

Софка. Ваљда је у својој соби?

Стева. Тамо је нема!

Софка. Ваљда је у другој соби?

Стева. Ни тамо је нема!

Софка. Онда је ваљда у трећој соби?

Стева. До сто врага, ни тамо је нема!

Софка. Онда није у соби!

Стева. Лудо — то знам и без тебе! Је л' ти госпоја отишла кудгод?

Софка. Данас у јутру?

Стева. Да каде?

Софка. Није!

Стева. Па да где је онда?

Софка. Ја не знам!

Стева. До сто ђавола, каква си ти собарица кад не знаш, где ти је госпоја!

(Наставиће се.)

СРПСКА НАРОДНА ПОЗОРИШНА ДРУЖИНА.*)

Познато ће бити главној скупштини у каквим се тешким неприликама налазило наше народно позориште пре три године дана, кад је оно дотадашњи управљач позоришне дружине Јован Ђорђевић прешао у Београд с већином наших глумаца. Велика је брига била спопала све родољубе, којима је на срцу лежао опстанак нашег народног позоришта, да ли ће се моћи тај губитак накнадити и да ли не ће морати угинуту наше позориште, које нас је толико жртава и толико муке стало. Ту бригу умалила је сама главна скупштина тиме, што је за позоришну управу изабрала људе, који су по свом дојакосњем раду давали највише јемства, да ће знати опростити народно позориште свију неприлика и да ће се знати састарати, да народно позориште одговори своме задатку, па да тако постане великом школом, у којој ће се народ свему учити и за све одушевљавати, што је лепо, добро и племенито.

Да се види у колико је досадања управа позоришна одговорила задатку, којег јој је по скупштинском поверењу ваљало вршити, најбоље ће бити, да у кратко изнесемо радњу, коју је управа развила у намери, да утемељи, развије и усаврши позориште и позоришну уметност у нашем народу.

Кад је управа примила на себе бригу, да се стара о позоришту, нашла је у већине глумаца неприродан говор и неприродно кретање на позорници. Тако рећи сваки је глумац играо на своју руку. Сваки се глумац само о томе старао, да се допадне светини, и ако је то често ишло на рачун карактера, којег је приказивао. Сваки је дувао у рог онако јако, како је само могао, а мало му је стало било до тога, што је одатле постала така халабука, да је вређала свако уво, које тражи складности, а

не саме несугласице. Прва је дакле брига била управи, да привиегне глумце, да на позорници природно говоре, да се природно крећу и да се ни један од њих не истиче. Управа је гледала да их увери, да се свака драматска радња тек тако може изнети потпуно на очи, ако сваки глумац ради као део неке целине, па ако ту целину нигде не вређа, и да се простотом, природом и истинитошћу могу постићи највећи успеси у позоришној уметности. И управа може рећи на своју радост, да је у томе прилично успела, и ако нам још ваља доста ићи, да дођемо до тога, да би могли у позоришту свако уметничко дело као неку целину уживати, а да и не опазимо како раде делови, који сви скупа чине ту целину.

У многоме су посао управи отежала наша друга позоришта, а особито народно позориште у Београду. Од како је то позориште постало, од то доба онажамо све више и више, да је глумцима много више стало до пара, него до уметности, онажамо, да од дана на дан постају све више и више позоришне занатлије у место позоришних вештака. Из дана у дан све се већма губи у њих тежња, да изнесу на позорницу карактере како су их песници напртали, већ или приказују сами себе, или највише ако употребе неке глумачке мајсторије, којима тек заваривају очи пукој светини.

Истина да и сада по који комад иде у нас да не може бити боље; истина, да има још приказивача, којима је више стало до позоришне уметности, него до тапшања просте светине; али на игри већине глумаца онажа се, да нема у њих одушевљења за позоришну уметност, да чине само онолико, колико по дужности својој морају да чине. Пре него што је у Београду народнога позоришта било, глумци су више волели и позоришну и једно друго него сада. Позоришница им је била узвишена цел, мета за напредак и славу, а сада је у очима многих тек средство, којим се долази до добре

*) Овај извештај поднела је привремена управа српског народног позоришта главној скупштини друштва за српско народно позориште г. 1871. У.

плате, до добрих прихода. Тежња за новцем и за спољашњим блеском не да маха одушевљењу, не да полета мислима, не да, да преестме мах чиста љубав према правој уметности. Како ће те усрећити онај, који ни сам не уме сретан бити! Како ће те да занесе онај, који и сам није одушевљен, занесен!

Да се овој великој незгоди доскочи, управа је увек сваком приликом на то ишла, да глумце народног позоришта обавести,

да сваки глумац, који хоће да заслужи име правга уметника, ваља своје срце и душу такода облагороди, да му је сва тежња избрижење свога дара. Управа је сваку прилику употребила, да увери глумце, да позоришна уметност није за то, да се њоме неке себичне намере постизавају, нити да пробуди просто допадање у светине, него да је нека симпатична сила, која људе једне друима приближује и која чини, да се они после у заједничко коло хватају.

(Свршиће се.)

И Ш Т М Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Разбојници“) приказивани су у недељу 27 фебр. први пут на нашој позорници овде. Још је Лудвик Тик рекао, да су „Разбојници“ најбоља драма Шилерова. Та оцена и ако је мало претерана, ипак има и нешто истине у себи. Замисао је тамаи као што треба за драму, добро је и изведена, па тако и чини то исто што и каква шекспирова драма. По карактерима се, до душе, види, да их је цртала млађана песничка снага, али су ипак за то од велике драматске вредности, јер буде у велико у нама саучешће према себи. Други неки немачки писац опет рекао је, да су „Разбојници“ метафизична драма, т. ј. драма, која се забавља с питањима од велике важности, као што су: Бог и бесмртност. Истина, да се не да порећи, да се и та питања подробно расправљају у „Разбојницима“, али то им неје основна мисао. Ми смо, што се тогачиче, уз Готшала, који за ову драму ово вели: „Шилер устаје и бори се у својим „Разбојницима“ за „револуционарни идеализам,“ идеализам, који се подигао против друштва, против државе свом силом својом, у намери, да свет удеси, преобрази по законима срца свога. Шилерови „Разбојници“ несу зликовци, него „револуционари,“ који не ратују против човечанства, него само против повластица, против силе и самовоље у држави; они се свете друштву, што трпи мирно, и што не ће да устане на ноге јуначке, па да казни неправду у свету. У шилеровим „Разбојницима“ назиремо ми као кроз маглу долазак француске револуције.“

Представа је у целини испала веома добро. Сви су представљачи чинили што су год могли, те је тако ишло све складно. Суботић (Фрања) управо рећи изненадио нас је својом промишљеном, па баш за то и вештом игром. Истина, да му још неје пошло за руком, да обележи и све прелазе од понизности, што нузи по земљи, до претварања, па по-

сле прелазе од подлости до страха и очајања, али му се мора признати, да је тежио да их занесе. Још мало више студје па ће моћи и то постићи. Особито му ваља уписати у заслугу, што је умео верно и то врло живим бојама да нацрта кукавичност, ту главну црту фрањиног карактера. Фрања је кукавица и само је онда јунак кад види пред собом слабост и немоћ, као н. пр. у призору кад му отац пребацује смрт свога Карла. У том призору Суботић се на једанпут извио као каква змија, поругом је парао очинско срце, а у душу му је лио отров кап по кап. На један пут је постао храбар према немоћном старцу, који је већ полак мртав. Очи су му сипале варнице као да је јунак, а глас му се све орио. Добро је учинио, што се неје обесио, као што то обично раде сви глумци, који приказују Фрању, него што је скочио кроз прозор. То одговара очајној ситуацији, у којој се налази Фрања, а и не вређа естетично чувство. Брани (Карло) имао је за доста прилике, да нам покаже све стране свога лепог глумачког дара, што је и учинио обилно. Свугде је био добар, само бисмо желели мало више ватре, мало више заноса кад се оно разговара с Амалијом. Зорић би био са свим добар стари Мор, само кад би се могао одучитити од патетичног говора и тамо где му места неје. Мало више природе у говору и у кретању, па ће бити оно, што треба да буде у улози старога Мора. К. Савићева добро је извела амалијну тугу, жалост, очајање и презирање, али се никако неје могла да занесе, кад говори о својем Карлу. Ту не помаже просто декламовање, него ваља знати и осећати, а осећај ће већ донети занос. Још нам ваља похвалити Станчића, који је Хермана, и Лукића, који је Данила приказивао. Оба ова наша млада глумца показали су леп напредак овога вечера. Ако тако и даље устерају, то ће моћи обојица за кратко време далеко дотерати у представљачкој уметности. На крају представе публика је изазивањем одликовала и Бранија и Суботића.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ИЗВАН

ПРЕДСТАВА 36.

ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 5 МАРТА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ДРАМА У 4 РАДЊЕ, С ПЕВАЊЕМ, ОД ИВАНА БУКУЉЕВИЋА СЛЕЦИНСКОГ.

О С О Б Е :

Ћафир, мудир у Требињу	Пешић.
Селим Надовић, чехајабег везира мостарскога, касније кајмакам	Брани.
Смаил-ага, муселим, бивши обружни капетан	Лесковић.
Влатко Бањанин, енез	Недељковић.
Мијат, варошанин требињски	Зорић.
Стојан, трговац босански	Станчић.
Радован } православни Херцеговци	Хаџић.
Обрад }	Живковић.
Илија, католички Херцеговац	Бунић.
Тројан, дубровачки грађанин	Лукић.
Мусија Чатила, Арбанасанин	Сokolовић.
Бојана, кћи мијатова	Ј. Маринковићка.
Маргита, сестра влаткова	М. Савићева.
Смиља, жена стојанова	М. Недељковићка.

Више Турака, Херцеговаца, Арбанаса и два јевропска конзула.

Збива се у Херцеговини у наше време.

У уторак 7 марта: „**ЛУДА ЈЕ.**“ Драма у 2 раздела, од Мелвиља, с немачког превео Д. Јоксић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 нов. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.